

Respectvol samen leven in een sterke gemeente

Programma 2010 – 2014

Ten geleide

Het eerste deel

Dit deel beschrijft de grondslag en de grondhouding van het CDA als christendemocratische partij. Dit maal is als hoofdthema gekozen: Respectvol samenleven in een sterk Midden-Drenthe.

Het tweede deel

Hierin worden de ontwikkelingen in de gemeente Midden-Drenthe beschreven alsmede de actie- en aandachtspunten geschetst met betrekking tot het gemeentelijk erf. Verder worden er vijf dominante aandachtsgebieden beschreven.

Het derde deel

Dit laatste deel beschrijft en werkt uit een groot aantal beleidsterreinen die zowel lokaal als landelijk een belangrijke rol (kunnen) spelen. Dit deel is op te vatten als een bijlage bij het eerste en tweede deel.

Inhoudsopgave

Waar staat het CDA voor?

Respectvol samenleven in een sterk Midden-Drenthe

Ontwikkelingen in de gemeente Midden-Drenthe

Uitwerking per beleidsterrein	blz.
1. Leefbaarheid en veiligheid.....	7
1.1 Gemeentelijk veiligheidsbeleid	
1.2 Leefbaarheid in wijk en buurt	
1.3 Publieke ruimte	
2. Gezinnen, jongeren, ouderen en generatiebeleid.....	7
2.1 Gezinnen	
2.2 Jongeren	
2.3 Ouderen	
2.4 Generatiebeleid	
3. Onderwijs.....	8
3.1 Kwalitatief goed onderwijs	
3.2 School en omgeving	
3.3 Brede scholen	
4. Participatie, zorg, welzijn, sociaal beleid en integratie.....	9
4.1 Participatie en WMO	
4.2 Gezondheidsbeleid	
4.3 Gehandicapten	
4.4 Bestrijding sociaal isolement en armoede	
4.5 Maatschappelijke opvang en verslavingszorg	
5. Vrijwilligers, sport, cultuur en integratie.....	11
5.1 Vrijwilligers	
5.2 Kerken en levensbeschouwelijke organisaties	
5.3 Sport	
5.4 Erfgoed, kunst en cultuur	
5.5. Integratie en participatie	
6. Ruimtelijke ordening en wonen.....	12
6.1 Ruimtelijke ordening	
6.2 Wonen voor iedereen	
6.3 Welstand	
7. Landbouw en het landelijke gebied.....	13
7.1 Landbouw	
7.2 Voorzieningen, scholen en vervoer	
7.3 Particulier initiatief	
7.4 Zorg op maat	
7.5 Wonen	
7.6 Dorpsraden	
8. Economische ontwikkeling, arbeidsmarkt en werkgelegenheid.....	14
8.1 Economische ontwikkeling	
8.2 Werkgelegenheid	
8.3 Citymarketing	
9. Milieu, water, verkeer en vervoer.....	15
9.1 Milieu, duurzaamheid en klimaatbeleid	
9.2 Afval	
9.3 Water	
9.4 Verkeer en vervoer	

Waar staat het CDA voor?

Het CDA

Het CDA is een moderne christendemocratische volkspartij. Voor het CDA staat de gemeenschap centraal. De betrokkenheid van mensen bij hun gemeente, gezin en familie, de school, het dorp of de buurt, het bedrijf, de vereniging: dat is het ware draagvlak van de gemeente als publieke lokale gemeenschap. Het CDA heeft een geheel eigen plaats in de Nederlandse politiek: **sociaal** op sociaal-economisch gebied, **degelijk** als het gaat om overheidsfinanciën, **appellerend** op het terrein van normen en waarden, **vooruitstrevend** als het gaat om milieu en duurzaamheid.

Inspiratiebron

Het CDA is een brede volkspartij, geworteld in alle lagen van de samenleving. Daarom biedt het plaats aan veel mensen die zich aangesproken voelen door het christendemocratische gedachtegoed. Ons bindt, naast geloof in democratische waarden, de bijbelse boodschap als grondslag en inspiratiebron bij het zoeken naar oplossingen voor hedendaagse problemen. Het gaat daarbij steeds om mensen. Menselijk geluk, waardigheid en wederzijds respect, veiligheid en geborgenheid, zorg voor elkaar, gemeenschapszin; dat zijn de constanten.

Uitgangspunten

Het CDA hanteert vier uitgangspunten die in onderlinge samenhang het christendemocratisch gedachtegoed inhoud geven.

1. Gerechtigheid: het CDA zet zich in voor een samenleving waarin bijbelse gerechtigheid kan opbloeien. De rol en taak van de overheid is het streven naar publieke gerechtigheid. Op het publieke terrein van de samenleving behoort de overheid in wetten en beleid het recht tot gelding te brengen en rechtvaardig te regeren en daarin met name de belangen van sociaal en economisch zwakkeren te beschermen.

2. Solidariteit: solidariteit laat zien dat mensen boodschap hebben aan elkaar. Van de sterken mogen offers gevraagd worden voor de zwakken. Solidariteit overstijgt grenzen, zowel van de eigen sociale groep als van het eigen land.

De overheid hanteert het solidariteitsbeginsel vanuit haar eigen taak; zij garandeert de vloeren in de sociale zekerheid en doet een appel op burgers en maatschappelijke organisaties te werken aan maatschappelijke ontplooiing met en voor mensen.

3. Gespreide verantwoordelijkheid: mensen en hun maatschappelijke verbanden moeten zich naar hun bestemming kunnen ontplooiën. Overeenkomstig de publieke gerechtigheid als norm van het overheidsbeleid, moet de overheid die verantwoordelijkheid van mensen en organisaties erkennen en bevorderen, en hun de ruimte en mogelijkheden geven om dat waar te maken.

4. Rentmeesterschap: rentmeesterschap wil zeggen dat de mens zorgvuldig moet omgaan met zijn of haar omgeving. Die omvat niet alleen het natuurlijk milieu, maar ook de omgang met gaven en talenten op het gebied van wetenschap, techniek, arbeidsverdeling of cultuurvorming. Rentmeesterschap duidt op verantwoordelijkheid voor het bewaren van onze aarde en van al haar bewoners. De natuur is gegeven om ervan te genieten, van haar vruchten te leven, maar ook om deze mogelijkheden intact te laten en te bewaren.

Politiek géén doel op zich

Het CDA wil een degelijke en betrouwbare politieke beweging zijn, die nieuwe wegen inslaat waar altijd vaste waarden aan ten grondslag liggen. Lokale politiek en bestuur zijn voor het CDA geen doelen op zich, maar een manier om zaken in de lokale samenleving voor elkaar te krijgen. Besluiten die op steun in de lokale gemeenschap kunnen rekenen, zijn duurzamer dan die met een krappe basis. Daarom is samenwerking met en ruimte geven aan de lokale gemeenschap zo belangrijk.

Respectvol samenleven in een sterk Midden-Drenthe

Respectvol samen leven

Respect is één van de kernthema's van het CDA. De burger wil (meer) respect. Respect op straat, respect tussen mensen onderling, maar wil ook bij een loket met respect behandeld worden.

Het respect moet **uit** de samenleving zelf komen en begint dan bij gezin en familie, bij de opvoeding van jonge kinderen en jongeren.

Een sterke gemeente gaat met respect om met de verschillende belangen in de samenleving. Dat betekent dat dit zowel geldt bij de afweging van belangen als bij de democratisch genomen besluiten die een gemeente neemt.

Respect bepaalt ook het directe contact tussen burger en gemeente als de burger klant van gemeentelijke diensten en voorzieningen is. Respect stelt een bepaalde norm aan de dienstverlening. Respect stelt ook eisen aan de manier van afhandeling van zaken. Respect betekent ook dat bestuur en burgers begrip tonen voor en ruimte geven aan elkaar. Bestuurders moeten respect hebben voor burgers en hun organisaties als deze het niet eens zijn met genomen beslissingen, als zij opkomen voor het individuele of groepsbelang of gewoon anders tegen zaken aankijken.

Daar staat tegenover dat bestuurders, ambtenaren, brandweerlieden, ambulancepersoneel, politiemensen en mensen werkzaam in de zorg recht hebben op een respectvolle bejegening.

In het christendemocratische gedachtegoed drukt het uitgangspunt van rentmeesterschap óók het respect van mensen voor de levende natuur uit.

Een sterke gemeente

Een sterke gemeente is in de visie van het CDA geen doel op zich. De rol van de gemeente staat altijd in relatie tot de samenleving.

Betekenis van de gemeente

Veel maatschappelijke vraagstukken spelen zich af in dorpskernen, straten, buurten en wijken. Dat vraagt om een sterke gemeente die maatwerk kan leveren bij het oplossen van problemen. Een sterke gemeente is ook niet per definitie een gemeente die alle problemen geheel zelfstandig aanpakt. Het kan een teken van kracht zijn om als gemeente samen te werken met andere gemeenten.

Een sterke gemeente is betrouwbaar...

Een sterke gemeente legt steeds in de openbaarheid verantwoording af over het gevoerde beleid. In de visie van het CDA toont een sterke gemeente ambities die zij zoveel mogelijk in meetbare doelstellingen vertaalt.

... en gedogen past daar niet bij

Betrouwbaarheid van de overheid heeft ook van doen met toezicht op en handhaving van gestelde regels die op democratische wijze tot stand zijn gekomen. Toepassing van regels en de naleving daarvan dragen bij aan essentiële waarden in onze rechtsstaat, zoals rechtszekerheid, rechtsgelijkheid en voorspelbaarheid. Burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties en instellingen moeten ervan op aan kunnen dat de gemeente, consistent en dus betrouwbaar is. Dat wil zeggen dat beleid, afspraken of gewekte verwachtingen niet zomaar eenzijdig veranderd of geschonden kunnen worden. De overheid is immers gebonden aan het recht. Gedogen past daar niet bij. Dat tast het beeld van de betrouwbare gemeente aan.

Ontwikkelingen in de gemeente Midden-Drenthe

We bevinden ons thans in een fase van onzekere economische omstandigheden waarbij de kredietcrisis ingrijpt in de reële algemene economie. Bij het schrijven van dit verkiezingsprogramma gaan wij uit van de huidige financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Op dit moment (zomer 2009) is nog niet duidelijk welke effecten een en ander zullen hebben op de financiële en maatschappelijke omstandigheden voor de verdere toekomst. Het is mogelijk dat reeds op korte termijn maatregelen moeten worden genomen die het bestaande beleid ombuigen, zodat bepaalde plannen voorlopig in de ijskast worden gezet of niet in uitvoering gebracht.

Middels het vaststellen van diverse notities (beleidsdocumenten) en de financiële vertaling daarvan in de jaarlijkse begrotingen (inclusief de meerjarenramingen) is sprake van vaststelling van beleid.

Ook het CDA als (oppositie)partij heeft meegewerkt aan de totstandkoming van dat beleid. Ze heeft mee de kaders van dat beleid bepaald, zij het dat aan enkele onderdelen van voorgesteld beleid geen goedkeuring kon worden gegeven.

Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- de wijze waarop de gemeente met haar inwoners communiceert,
- het gebrek aan voortvarendheid bij de woningbouw in met name de kleine(re) kernen en voor starters op de woningmarkt en
- de 100%-dekking van de kosten van een graf uit de grafrechten.

Een en ander neemt niet weg dat regelmatig evaluatie dient plaats te hebben en dient te worden beoordeeld of de omschreven doelen op een effectieve en efficiënte wijze worden bereikt. Uit deze evaluatie kan naar voren komen dat beleidsaanpassingen nodig zijn. Indien nodig zal het CDA met wijzigingsvoorstellen komen. Uiteraard zal bij de beoordeling daarvan ook boven omschreven handelingskader een belangrijke rol moeten spelen. In feite moet het als een rode draad in de beleidsonderwerpen zijn verweven.

Wij noemen een zestal zaken, die bijzondere inzet vragen en zijn op te vatten als speerpunt van (komend) beleid:

1. In de visie van het CDA toont een sterke gemeente ambities die zij zoveel mogelijk in meetbare doelstellingen vertaalt. Het meten van de eigen bestuurskracht en benchmarks zijn daarvoor bruikbare instrumenten. Tevens dient zij de mogelijkheden tot samenwerking met andere gemeenten optimaal te benutten.
2. Het CDA wil de belastingdruk en de gemeentelijke tarieven voor onder meer sport en cultuur in de pas laten lopen met de inflatieontwikkeling. Alleen in bijzondere situaties, afhankelijk van aard en omvang, kan extra aanpassing bespreekbaar zijn.
3. Het CDA is van mening dat er nog steeds te veel inwoners zijn, die geen dan wel te weinig gebruik maken van mogelijkheden ter bestrijding van de armoede. Dit niet-gebruik verdient nog steeds veel extra aandacht. Ook wil het CDA het kwijtscheldingsbeleid verder intensiveren. Daarnaast is het CDA van mening, dat betaald werk de beste vorm van sociale zekerheid is. De gemeente moet sterk bevorderen dat wie kan werken ook aan de slag geholpen wordt.
4. Het CDA kiest voor een actualisering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs middels een grondige inventarisatie van de mogelijkheden en dient te zijn voorzien van een gedegen uitvoeringsplan. Een flink deel van de budgettaire ruimte voor nieuw beleid wordt aangewend voor het uitvoeren van dit plan. Hierbij is het bevorderen van de samenhang met andere voorzieningen op het terrein van sociaal-cultureel werk het uitgangspunt.
5. Het CDA vindt dat er een substantieel bedrag nodig is om de leefbaarheid in de kleine(re) kernen te stimuleren. De gemeente dient de beschikbare woningbouwaantallen voor alle kernen maximaal te benutten.
6. Het CDA wil onderzoek of de normen van onderhoud, die thans gelden voor de fysieke infrastructuur (wegen, riolering en groenvoorziening) voor de (directe) toekomst toereikend zijn. Indien nodig dient er extra financiële ruimte gecreëerd te worden.

Daarnaast zijn er vijf thema's die de komende jaren ook extra aandacht vragen.

Deze thema's zijn:

1. Het vraagstuk van integratie en participatie van bevolkingsgroepen blijft in de komende decennia de aandacht vragen van overheden. Gemeenten hebben hierin een belangrijke taak. Het CDA vindt dat de volgende ijkpunten richtinggevend moeten zijn voor alle Nederlanders, ongeacht herkomst of etnische achtergrond:
 - mensen hebben als individu een unieke waarde en dragen een persoonlijke verantwoordelijkheid;
 - mensen hebben recht op eigen levensverbanden;
 - de taal waarin we communiceren is het Nederlands;
 - wij hebben in vrijheid respect voor elkaar;
 - solidariteit (rechten en plichten) is wederkerig;
 - inkomen door arbeid hoort bij een menswaardig bestaan;
 - ouders dragen de verantwoordelijkheid voor het opvoeden van hun kinderen.
2. De verdere vormgeving van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Het uitgangspunt van de WMO past bij het christendemocratisch gedachtegoed, namelijk de gespreide verantwoordelijkheid van mensen en gemeenschappen. Individuen en hun sociale omgeving zijn zelf verantwoordelijk voor hun leven en het participeren als volwaardig burger. Daar waar dat niet langer gaat of niet meer kan, komt de overheid in beeld.
3. De verwachte daling van de bevolking. Dit moet echter niet worden gedramatiseerd. Het biedt de gemeente ook kansen. Dat vraagt om een omslag in denken, benadering en handelen. Acceptatie is niet hetzelfde als lijdzaam toezien. We moeten blijven investeren in de leefbaarheid van de gemeente Midden-Drenthe.
4. Er is her en der sprake van een verstopte woningmarkt. Het CDA kiest voor ondersteuning van de minder draagkrachtige starters op de woningmarkt en voor ondersteuning van de minder draagkrachtige ouderen met betrekking tot het realiseren van appartementen en andere woningen. In beide gevallen door samenwerking te zoeken met de woningbouwstichtingen in de eigen gemeente.
5. Beleid gericht op duurzaamheid en de rol die de gemeente daarbij kan spelen. Een schoon en duurzaam leefmilieu (lucht, water, bodem, flora en fauna) is essentieel voor onze aarde. In de komende jaren zullen er echt bakens moeten worden verzet. Bij elke te nemen beslissing zal het aspect 'duurzaamheid' daarom een factor in het afwegingsproces zijn.

Uitwerking per beleidsterrein

1. Leefbaarheid en veiligheid

1.1 Gemeentelijk veiligheidsbeleid

De gemeente heeft een belangrijke taak als regisseur in de veiligheidsketen. Veiligheidsbeleid krijgt vorm in samenwerking met burgers, politie en justitie, scholen, buurtverenigingen, horecaondernemers en winkeliers, woningcorporaties, (sport)-verenigingen, etc.

Het veiligheidsbeleid vereist een gemeente die haar gezag gebruikt, stimuleert en ondersteunt. Het CDA is van mening dat de gemeente, als het gaat om veiligheidsbeleid, de volgende drie taken heeft:

1. Overlast bestrijden en tegengaan.
2. Preventie.
3. Participatie en het (weer) vormgeven van de eigen verantwoordelijkheid van burgers.

Mensen moeten in geborgenheid kunnen leven, zowel in de thuissituatie als in de publieke ruimte. Reizigers in het openbaar vervoer moeten zich op hun gemak kunnen voelen, scholieren, onderwijzend personeel en winkeliers moeten zich veilig weten. De gemeente dient, met andere woorden, een gemeenschap te zijn waarin iedereen zich **veilig voelt** en **veilig is**.

Geweld mag onder geen enkele voorwaarde worden geaccepteerd.

Het CDA stelt daarom voor om met volle inzet overlast en criminaliteit, die de veiligheid en leefbaarheid aantasten, aan te pakken.

2. Gezinnen, jongeren, ouderen en generatiebeleid

2.1 Gezinnen

In het christendemocratische gedachtegoed zijn gezin en familie de hoeksteen van de samenleving. In gezins- en familieverband kunnen kinderen en jongeren in geborgenheid en veiligheid opgroeien. Als het goed gaat in het gezin, moet de overheid op afstand blijven en blijven verantwoordelijkheden gespreid. Het uitgangspunt van gerechtigheid gebiedt echter dat de gemeente een taak heeft bij de ondersteuning of zelfs bescherming van

1.2 Leefbaarheid in dorp, buurt en wijk

Het CDA vindt het van groot belang dat gemeenten er alles aan doen om burgers in dorpen, buurten en wijken te betrekken bij besluiten over de leefbaarheid en de inrichting van hun directe omgeving. Periodiek overleg of een andere vorm van samenwerking moet gestimuleerd worden.

1.3 Publieke ruimte

Een verloederde publieke ruimte kan gevoelens van onveiligheid oproepen. De kwaliteit van de publieke ruimte gaat velen ter harte. Mensen ergeren zich bijvoorbeeld aan het bekladden van gebouwen met graffiti of aan hondenpoep op straat.

In de gemeente moet voldoende ruimte zijn voor groenvoorzieningen. Dit groen moet goed onderhouden worden en waar mogelijk worden uitgebreid. Regelmatige controle daarvan is belangrijk om ook hier verloedering en vervuiling te voorkomen. Net zoals bij de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte, is het van belang om burgers te betrekken bij onderhoud van groen in hun woonomgeving.

Bij planning en onderhoud van de groenvoorzieningen vormt de sociale veiligheid een vast onderdeel.

kwetsbaren, zoals kinderen en jongeren. Beleid gericht op binding en ontmoeting tussen generaties, drukt het uitgangspunt van (leeftijd)solidariteit uit.

2.2 Jongeren

Een maatschappij zonder jeugd heeft geen toekomst, mist dynamiek en verwondering. Jongeren zorgen voor leven in de brouwerij, in welke betekenis dan ook. Vaak kunnen we trots zijn op onze jeugd, omdat ze zich goed

ontwikkelen. Met het overgrote deel van de jongeren gaat het goed. Daarom moeten jongeren betrokken worden bij de ontwikkelingen in gemeenten. Via jongerenraden of -platforms kunnen met vertegenwoordigers van jongeren afspraken worden gemaakt over de betrokkenheid van jongeren bij beleid en van specifieke voorzieningen voor de jeugd.

Jongeren verdienen een eigen plek in de buurt of wijk. De gemeente kan dit stimuleren door het aanleggen van bijvoorbeeld sportveldjes, skatebanen enz. Dit past in de visie van het CDA dat jongeren recht hebben op een eigen plek in de lokale samenleving.

Sommige jongeren veroorzaken problemen die echt niet door de beugel kunnen. Het aandeel van jongeren en jong volwassenen (14 tot 25 jaar) met betrekking tot overlast en criminaliteit is hoog. Door meer toezicht en elkaar aanspreken op asociaal gedrag en, waar nodig, door consequent optreden, moeten overlast en criminaliteit worden teruggedrongen. Waar nodig, schuwt de gemeente niet maatregelen te nemen zoals verscherpte surveillance, extra (camera)toezicht, preventief fouilleren en samenterscholingverboden.

2.3. Ouderen

Voor de ouderen is het van belang dat de randvoorwaarden om zelfstandig te kunnen

3. Onderwijs

3.1 Kwalitatief goed onderwijs

Het CDA vindt het niet acceptabel dat er scholen zijn die niet aan de gestelde kwaliteitseisen voldoen en zwak onderwijs geven. Ouders moeten er op kunnen vertrouwen dat hun kinderen op school goed worden begeleid en voorbereid op hun toekomst.

Goed onderwijs vraagt om goede onderwijshuisvesting. Actuele beheer- en onderhoudsplannen, realistische leerlingenprognoses alsook voldoende reserveringen, zijn daartoe noodzakelijk. Waar mogelijk vindt decentralisatie plaats van middelen voor huisvesting, zodat

wonen optimaal zijn in de vorm van levensloopbestendige woningen of aanleunwoningen bij verzorgingscentra.

Het CDA pleit voor het opzetten dan wel instandhouden van een gemeentelijk steunpunt mantelzorg, waar vraag, informatie en aanbod bij elkaar komen.

Ook moet er aandacht zijn voor de risico's op vereenzaming van ouderen. Waar gezins- en familieleden, burens of maatschappelijke organisaties niet of onvoldoende een oogje in het zeil kunnen houden of hulp bieden, kan de gemeente stimuleren dat er periodieke huisbezoeken worden gebracht. Zodoende wordt de leef- en woonsituatie van deze leeftijdsgroep in beeld gebracht om de eventuele hulpvraag scherp te krijgen.

De gemeente moet met ouderen en hun organisaties (blijven) communiceren en hen betrekken bij het beleid, bijvoorbeeld als het gaat om de WMO en woon- en zorgvoorzieningen.

2.4 Generatiebeleid

De gemeenten ondersteunt programma's en/of activiteiten gericht op binding en ontmoeting tussen generaties en waarin oud en jong participeren.

schoolbesturen en -directies zelf beslissingen kunnen nemen. Dit alles in goed overleg en met harde afspraken tussen schoolleiding en de gemeente.

3.2 School en omgeving

Het CDA ziet scholen niet los van hun maatschappelijke omgeving. Omdat de bestuurlijke rol van de gemeente ten aanzien van het onderwijs is veranderd, moet zij vooral samenwerking tussen scholen en instanties stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan: achterstandenbeleid, voortijdig schoolverlaten, terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, praktijkonderwijs, voor- en naschoolse

opvang, peuterspeelzaalwerk, volwasseneneducatie.

Omdat opvoeding en educatie in elkaars verlengde liggen, vindt het CDA het belangrijk dat ouders bij de school worden betrokken. Basisvoorzieningen als scholen moeten goed gespreid zijn over de gemeente en zijn aldus toegankelijk. Vooral in het landelijke gebied met meerdere kernen is de fysieke afstand tot de dichtst bijzijnde (basis)school soms (te) groot. Het CDA is van mening dat daaraan bepaalde grenzen moeten worden gesteld. Voor leerlingen uit dorpskernen die zeer ver moeten reizen naar scholen voor voortgezet onderwijs wordt eventueel vraagafhankelijk

4. Participatie, zorg en sociaal beleid

4.1. Participatie en WMO

Het CDA staat nog steeds achter het uitgangspunt van de WMO dat mensen in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen leefsituatie. Pas wanneer mensen dat niet (voldoende) kunnen en hun sociale omgeving (familie, burens enz.) geen ondersteuning kan bieden, is er een rol weggelegd voor gemeenten. De eigen verantwoordelijkheid van WMO-cliënten is ook een financiële. Waar mogelijk moet een eigen bijdrage worden betaald voor maatregelen, hulp, voorzieningen of ondersteuning.

Bij de aanbestedingen van vraagafhankelijk (openbaar) vervoer en de huishoudelijke verzorging als onderdeel van de WMO is het van belang dat de gemeente leert van successen elders in het land. De kwaliteit van diensten en voorzieningen is voor het CDA leidend bij de aanbestedingen, uiteraard zonder daarbij een goede prijs-kwaliteitverhouding uit het oog te verliezen.

4.2 Gezondheidsbeleid

In toenemende mate drinken jongeren te veel alcohol. Er is zelfs sprake van onverantwoord drankmisbruik waarbij men op steeds jongere leeftijd voor het eerst in aanraking komt met alcohol. Het CDA vindt dat de gemeente actief beleid moet voeren op preventie en vroegsignalering van alcoholgebruik onder minderjarigen.

collectief vervoer aangeboden (zie ook hoofdstuk 7).

3.3 Brede scholen

Als er combinaties van functies, zoals kinderopvang, sport, open schoolpleinen en zorg, mogelijk zijn – bijvoorbeeld in brede scholen – wil het CDA dat graag stimuleren. Uitgangspunt blijft dat een school wel een school blijft en dat kinderen goede ontwikkelingskansen worden geboden. Als in een brede school verschillende scholen samenwerken, dan hecht het CDA er veel waarde aan dat scholen hun eigen identiteit kunnen blijven behouden.

In het kader van de handhaving van wet- en regelgeving en de bestrijding van overlast moet de gemeente echter duidelijke grenzen stellen en optreden.

Een ander gezondheidsprobleem in ons land betreft zwaarlijvigheid (obesitas), in toenemende mate ook bij jonge kinderen. Dit wordt veroorzaakt door onvoldoende bewegen en te veel en ongezond voedsel. Via het sportbeleid wordt op allerlei manier geprobeerd mensen aan het bewegen te krijgen. In overleg met schoolbesturen worden de snoep- en frisdrankautomaten op scholen geweerd.

4.3 Gehandicapten

Mensen met een functionele beperking of handicap verdienen ondersteuning waar dat nodig is en deze behoefte bestaat. Het CDA vindt dat gehandicapten, binnen vast te stellen grenzen, moeten kunnen beschikken over een persoonsgebonden budget zodat zij zelf de benodigde zorg kunnen inkopen.

Gehandicaptenbeleid is in het kader van de uitvoering van de WMO een aandachtspunt. Het CDA zet zich in voor het voorkomen van onnodige procedures en vindt dat steeds bezien wordt of het binnen de balans van zorgvuldigheid en effectiviteit mogelijk is procedures te bekorten. Als er voldoende budget is, is het gewenst subsidies te verstrekken voor projecten die de toegankelijkheid van gehandicapten van

openbare gebouwen, de openbare ruimte en recreatie- en sportvoorzieningen vergroten.

4.4 Bestrijding sociaal isolement en armoede

Bij de bestrijding van armoede is het van belang onderscheid te maken tussen armoede als de oorzaak van problemen en armoede als het gevolg daarvan. Voor het CDA staat voorop dat mensen redelijkerwijs van een inkomen rond moeten kunnen komen en de noodzakelijke kosten van het bestaan moeten kunnen opbrengen. Wanneer dat niet lukt zal de overheid de helpende hand moeten bieden via inkomensbeleid. Het is vooral van belang om attent te zijn op de hoogte van de vaste lasten, zoals de kosten voor wonen (energie), de zorg en de kinderen.

Sommige mensen belanden in armoede omdat ze op allerlei manieren in het leven vastlopen: relatieproblemen, een gebrekkig financieel beheer, gemis aan een structuur en discipline, verslaving enz. In dat geval is inkomensondersteuning alleen geen oplossing, maar zijn andere vormen van sociale en maatschappelijke ondersteuning nodig.

Bij armoedebelied gaat het dus enerzijds om inkomensbeleid, anderzijds om maatschappelijke participatie en bestrijding van sociaal isolement. In het algemeen geldt dat betaald werk de beste manier is om uit armoede te ontsnappen. De gemeente heeft de taak om mensen die aan het werk kunnen, weer aan de slag te krijgen. Het is tevens realistisch om te onderkennen dat niet iedereen betaald werk kan verrichten. Dan komen oplossingen in de sfeer van de Wet sociale werkvoorziening en maatschappelijke participatie in de vorm van vrijwilligerswerk in beeld.

Het CDA maakt zich zorgen over de maatschappelijke participatie van kinderen uit gezinnen, die moeten rondkomen van een minimuminkomen. Het is van belang er

blijvend voor te zorgen dat deze kinderen volwaardig maatschappelijk actief kunnen blijven en dat de inkomenspositie van de ouders daarvoor geen belemmering vormt. Het tegengaan van het **niet-gebruik** van de reeds bestaande voorzieningen heeft dan ook de grootste prioriteit.

Dit geldt ook zeer zeker voor mensen die alleen AOW (of een onvolledig) pensioen krijgen. Hiertoe koppelt de gemeente de bestanden van de GBA met die van de Sociale Verzekeringsbank.

Het CDA staat voor een duidelijke visie op schuldhulpverlening. De gemeente moet vooral een preventief beleid voeren, gericht op het voorkomen dat mensen in problematische schuldsituaties raken. De gemeente maakt hiertoe ondermeer afspraken met woningcorporaties en de kredietbank.

Het CDA is een groot voorstander van een (ambtshalve) kwijtschelding van de OZB en andere heffingen voor mensen met een inkomen op of rond het niveau van de bijstandsuitkering.

4.5 Maatschappelijke opvang en verslavingszorg

Het CDA is voor een gestructureerde opvang van dak- en thuislozen.

Maatschappelijke opvang is gericht op volledig herstel van zelfstandigheid en de eigen verantwoordelijkheid van dak- en thuislozen.

Het uitgangspunt bij de verslavingszorg is, dat mensen die verslaafd raken aan drugs, alcohol of gokken verantwoordelijk blijven voor hun eigen gedrag. Vooral jonge drugsverslaafden vragen daarbij veel aandacht.

In het kader van gezondheidspreventie betekent dit dat met volle inzet de illegale huisteelt en de straathandel in drugs worden aangepakt.

5. Vrijwilligers, sport, cultuur en integratie

5.1 Vrijwilligers

Het CDA gelooft in een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien en verantwoordelijkheid voor elkaar nemen. Heel praktisch ziet men dit terug daar waar mensen participeren in verenigingen. Binnen een vereniging zetten mensen zich vrijwillig in voor een gemeenschappelijk doel. Op natuurlijke wijze raken mensen daar tevens betrokken op elkaar. Het gemeentelijke beleid moet gericht zijn op het faciliteren van verenigingen voor zover zij een maatschappelijk doel nastreven. Het subsidiebeleid moet daarop ingericht zijn. Binnen de WMO-cliëntenraad moet dit als specifiek aandachtspunt genoemd worden in de advisering met betrekking tot het WMO-beleid.

Vrijwilligers zijn de ruggengraat van onze samenleving. Veel maatschappelijk nuttige taken zouden blijven liggen als er geen mensen zouden zijn die zich onbezoldigd willen inzetten voor de medemens. Vrijwilligers moeten hierin ondersteund worden, door hen inspraak te geven in beleid, voorzieningen te bieden voor deskundigheidsbevordering en door praktische ondersteuning.

Mantelzorgers zijn mensen die zorgtaken op zich hebben genomen voor een dierbare die is aangewezen op hulp en verzorging. Gemeenten kunnen zorgen voor een stuk verlichting voor deze vaak zwaarbelaste mensen. Via reguliere subsidies kunnen gemeenten het maatschappelijk werk of de openbare geestelijke gezondheidssector stimuleren specifiek beleid te voeren voor de mantelzorgers. Tevens dient er sprake te zijn van deskundigheidsbevordering bij deze organisaties zodat niet alleen een collectief ondersteuningsaanbod maar tevens maatwerk geleverd kan worden.

Het CDA vindt dat de gemeente de waardering van vrijwilligers en mantelzorgers tot uitdrukking moet laten komen door hen te ondersteunen bij hun waardevolle taak.

De gemeente brengt vraag en aanbod van maatschappelijke stageplekken bij elkaar door afspraken te maken tussen de scholen, maatschappelijke- en zorgorganisaties en het bedrijfsleven. De keuzevrijheid van leerlingen blijft het uitgangspunt.

5.2 Kerken en levensbeschouwelijke organisaties

Kerken, moskeeën, synagogen en andere levensbeschouwelijke organisaties, zoals het Leger des Heils, vervullen een belangrijke rol bij de bewustwording van en het zoeken naar oplossingen van maatschappelijke problemen.

5.3 Sport

Sporten is gezond voor lichaam en geest. Het gemeentelijk sportbeleid moet gericht zijn op alle leeftijden. Sport is zeker voor kinderen en jongeren van belang omdat het eigenwaarde opbouwt. Daarnaast leren kinderen en jongeren bij sporten in teamverband regels in acht te nemen, te delen in sportiviteit en het belang van respect voor elkaar en de tegenstander.

Sportverenigingen krijgen naast hun primaire functie in toenemende mate een maatschappelijke rol bij de aanpak van sociale problemen en het bevorderen van gezondheidsbewustzijn. De gemeente moet daarom sportverenigingen zowel financieel als organisatorisch ondersteunen. Het subsidiebeleid moet sport betaalbaar en bereikbaar houden voor alle inwoners. Dat burgers daaraan zelf financieel bijdragen is vanzelfsprekend. Voor mensen met een minimuminkomen blijft sportbeoefening onderdeel van het gemeentelijke armoedebeleid.

Een van de grootste problemen van sportverenigingen is het vinden van vrijwilligers. Van verenigingen mag worden gevraagd zich in te spannen om bepaalde doelgroepen te bereiken, zoals jongeren, migranten, mensen met een laag inkomen en gehandicapten.

Sport, meer bewegen is essentieel voor een goede gezondheid. Ook heeft sport een belangrijke maatschappelijke en sociale functie voor individuen en de gemeenschap als geheel.

Het CDA hecht aan een bloeiend verenigingsleven. De gemeente biedt sportverenigingen financiële en organisatorische ondersteuning waar nodig. Speerpunt in het sportbeleid is het werven van vrijwilligers. Onderhoud en tijdige vernieuwing van sportaccommodaties vragen blijvende aandacht.

5.4 Erfgoed, kunst en cultuur

De gemeente beschermt het cultuurhistorische erfgoed van de lokale gemeenschap, zoals monumenten en landgoederen.

Kunst in de openbare ruimte en in civiele werken wordt gestimuleerd, waar mogelijk in samenwerking met het bedrijfsleven.

6. Ruimtelijke ordening en wonen

6.1 Ruimtelijke ordening

Het ruimtelijke ordeningsbeleid dient te worden afgestemd op de demografische prognoses voor de gemeente (en de regio). Als bevolkingsdaling aan de orde is, ontwikkelt de gemeente scenario's waarin de beleidsmatige en financiële consequenties worden beschreven als het gaat om bijvoorbeeld woningen, onderwijshuisvesting, voorzieningen, enz.

De gemeente actualiseert haar bestemmingsplannen conform de regelgeving van de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening. Zij betreft burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij het voorbereiden van de plannen.

6.2 Wonen voor iedereen

Het CDA staat een doelgroepenbeleid voor als het gaat om woningbouw voor starters en senioren.

5.5 Integratie en participatie

Het maatschappelijke debat over integratie in de afgelopen jaren wordt gedomineerd door polarisatie, het benadrukken van (vermeende) tegenstellingen, soms gevolgd door politiek debat over het nemen van vooral repressieve maatregelen.

Vanuit de **Christendemocratische visie** kiest het CDA principieel voor een andere benadering, zowel inhoudelijk als wat toonzetting betreft. Christendemocraten stellen gedeelde waarden centraal. In de kern gaat het erom dat mensen uniek zijn, een eigen verantwoordelijkheid dragen en worden uitgenodigd om zich in te zetten voor de gemeenschap waarvan men deel uitmaakt. Niet wat iemand **is**, maar wat hij of zij concreet **doet** is van betekenis.

Wanneer mensen ondersteuning behoeven, moet dit worden geboden. Daar waar men over de scheef gaat moet correctie volgen.

De gemeente stimuleert vernieuwingen als woonvormen voor ouderen met dementie en andere zorginitiatieven, zoals 'mantelzorgwoningen' (hierin leven twee generaties dicht bij elkaar, maar wel met een eigen voorkeur).

Voor de bestaande woningen wil het CDA positieve ontwikkelingen stimuleren, zoals meer mogelijkheden voor het combineren van wonen en werken en creativiteit tonen bij woningaanpassingen als mensen zorg nodig hebben.

6.3 Welstand

Voor het CDA staat voorop dat het welstandsbeleid gebaat is bij helderheid over de welstandscriteria. Voor de burger moet het daarbij helder zijn welke regels en voorschriften hij in acht moet nemen bij het bouwen en verbouwen van de woning.

7. Landbouw en het landelijke gebied

7.1 Landbouw

Akkerbouw en veeteelt - in de ruimste zin van het woord - zijn onlosmakelijk verbonden met de gemeente Midden-Drenthe. Zij bepalen voor een belangrijk deel het landelijke karakter van onze gemeente, en dat moet zo blijven. Tegelijkertijd staat de landbouw onder druk: lage prijzen en strenge milieuregels zorgen ervoor dat ook in onze gemeente de werkgelegenheid binnen de sector afneemt. Binnen haar beperkte mogelijkheden zal de gemeente Midden-Drenthe zich inspannen om landbouwers voldoende planologische ruimte te bieden voor het op economisch verantwoorde wijze uitvoeren van hun bedrijf. Het CDA kiest zeer bewust niet voor een toekomstperspectief waarbij onze gemeente één groot natuur- en recreatieterrein wordt, maar kiest wel voor een blijvend sterke plaats voor de landbouw. Het CDA ziet de komende jaren wel verschillende vormen van landbouw ontstaan, door schaalvergroting en verbreding. Schaalvergroting door de ondernemer die er voor kiest om actief te blijven in de primaire landbouw en dit wil doen door zijn bedrijf te vergroten. Verbreding door de ondernemer die er voor kiest om een deel van zijn inkomen uit een tweede tak te halen. Het CDA ziet kansen voor agrariërs en plattelandsondernemers met initiatieven, zoals een zorgboerderij, kinderopvang op de boerderij, een boerencamping, educatiebedrijven en groene diensten. Dit heeft ook een gunstig effect op het voorzieningenniveau op het platteland. Ook de opwekking van duurzame energie door biovergisting, zonnecollectoren en windmolens kan een bijdrage leveren aan het in stand houden van onze agrarische sector. De gemeente kan hierbij stimulerend optreden door medewerking op planologisch gebied en ook als afnemer van duurzame energie.

Ondanks alle nieuwe initiatieven zullen er op het platteland bedrijven vrij komen van ondernemers, die besluiten om hun bedrijf te beëindigen, door gebrek aan een opvolger of andere redenen. Deze vrijkomende bedrijven zullen een nieuwe bestemming dienen te krijgen. Wij denken hierbij aan wonen, werken of een combinatie hiervan. Een ontwikkeling die het CDA op zich toejuicht, maar voorop moet staan dat dit geen belemmering mag

vormen voor onze agrariërs bij bestaande bedrijfsvoering of uitbreidingen.

7.2 Voorzieningen, scholen en vervoer

Het CDA blijft zich sterk maken voor vitale landelijke gebieden, met een bereikbaar en toegankelijk voorzieningenniveau, die aansluit bij de behoeften van de bewoners. Het CDA wil creatief omgaan met het onder één dak brengen van voorzieningen, het stimuleren van openbaar vervoer op maat, zoals de buurtbus en het in stand houden van (dependances) van scholen.

7.3 Particulier initiatief

Het CDA stimuleert het particuliere initiatief om het voorzieningenniveau in dorpskernen op peil te houden en bedrijfsvestiging aan te moedigen.

7.4 Zorg op maat

Zorg op maat is ook nodig in dorpskernen in het landelijke gebied. Investeren in voorzieningen betekent investeren in leefbaarheid, in sociale samenhang en gemeenschapszin. Hier ligt een belangrijke opgave voor de gemeente, de provincie en de zorgaanbieders. In het landelijke gebied mag de afstand naar zorgvoorzieningen voor ouderen niet veel groter worden.

Het CDA kiest ervoor om ook in de kleine(re) kernen mensen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen. Bij de uitvoering van de WMO moet er rekening mee worden gehouden dat dit extra eisen kan stellen.

Ter voorkoming van eenzaamheid van mensen vraagt dit om ontmoetingsfuncties in bijvoorbeeld dorpshuizen.

7.5 Wonen

Beperkte nieuwbouw, passend bij het karakter van het dorp, moet mogelijk blijven. Deze woningen zijn vooral bedoeld voor de opvang van de natuurlijke aanwas indien dat aan de orde is.

7.6 Dorpsraden

In veel dorpskernen bestaat al een inspraak- en/of adviesorgaan in de vorm van een dorpsraad of een vereniging van dorpsbelangen. Waar dat nog niet het geval

is, ligt het volgens het CDA op de weg van de gemeente de oprichting van zo'n raad of vereniging te stimuleren. Tevens verdient het overweging om dorpsraden of -verenigingen zo nodig (financieel) te ondersteunen.

8. Economische ontwikkeling, arbeidsmarkt en werkgelegenheid

8.1 Economische ontwikkeling

Het CDA vindt het van belang dat, daar waar mogelijk, eerst bedrijventerreinen worden geherstructureerd alvorens nieuwe worden aangelegd. Afstemming in de regio waar bedrijventerreinen en winkelgebieden moeten komen is van groot belang om versnippering van terreinen tegen te gaan. Ongebreidelde groei van bedrijventerreinen, kantoorlocaties en winkelgebieden en de daarmee gepaard gaande concurrentie tussen gemeenten is niet wenselijk.

Het is daarom van belang daarover goede afspraken te maken in regionaal verband.

Het CDA is voor een sterke gemeente en een sterke markt, waarbij enerzijds verantwoordelijkheden zijn gespreid en anderzijds sprake is van partnerschap waar nodig. De marktsector moet kunnen floreren en de gemeente kan daar goede randvoorwaarden voor scheppen. De gemeente kan wel de markt ondersteunen, maar moet niet op de stoel van de ondernemer plaatsnemen.

In een sterke economie kunnen op een verantwoorde wijze voldoende middelen worden vrijgemaakt voor sociaal maatschappelijke doeleinden, zoals onderwijs en participatie voor hen die niet mee kunnen in het reguliere arbeidsproces. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan gerechtigheid en solidariteit in de samenleving.

De gemeente richt één fysiek en digitaal loket in voor bedrijven, waar ondernemers terecht kunnen.

Winkelgebieden en bedrijventerreinen moeten schoon, heel en veilig zijn. Het CDA ondersteunt initiatieven om winkelgebieden en bedrijventerreinen te certificeren met het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO).

8.2 Werkgelegenheid en arbeidsmarkt

Het CDA vindt betaald werk de beste vorm van sociale zekerheid. De gemeente moet bevorderen dat wie kan werken ook aan de slag geholpen wordt. Vooral jongeren van 18 tot 23 jaar mogen niet aan de kant staan. Zij moeten direct aan de slag in een gemeentelijk traject.

Alleenstaande ouders met kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar kunnen geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld van sollicitatieplicht. Parttime werken voor deze groep kan financieel worden gestimuleerd door middel van een premie.

8.3 Citymarketing

De gemeente gaat na welke positieve eigenschappen van de gemeente nog meer aandacht kunnen krijgen, welke samenhang daartussen zit en op welke wijze de authenticiteit en profilering het best tot hun recht komen (*citymarketing*).

Wat het CDA betreft kan de vastgestelde visie **'Midden-Drenthe 2020: Platteland leeft!'** hierin leidend zijn.

9. Milieu, water, verkeer en vervoer

9.1 Milieu, duurzaamheid en klimaatbeleid

Het CDA kiest voor een actief beleid gericht op CO2-reductie, waarbij zo min mogelijk energie wordt gebruikt.

Het gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt zo snel als mogelijk volledig duurzaam.

De gemeente onderschrijft de millenniumdoelstellingen door zich aan te melden als 'millenniumgemeente' (www.millenniumgemeenten.nl).

De gemeente stimuleert het bouwen van energiearme woningen en waar mogelijk van energieneutrale woningen. De gemeente stimuleert duurzame energieopwekking.

9.2 Afval

De gemeente bevordert het milieubesef van burgers en versterkt mede daardoor de gescheiden inzameling van huisvuil en garandeert in haar contract met inzamelaars en/of verwerkers de duurzame verwerking daarvan.

In haar milieutoezicht op bedrijven bevordert de gemeente het voorkomen, het hergebruik en de duurzame verwerking van bedrijfsafval.

9.3 Water

Beheer en onderhoud van riolering vindt planmatig plaats. Daarbij wordt rekening gehouden met het drainerende effect van lekke riolen op het grondwaterpeil waar dat leidt tot schade.

Mogelijkheden tot verbetering van kwaliteit van het water in het open landschap worden aangegrepen, onder meer door aanleg van natuurvriendelijke oevers.

In samenwerking met het waterschap wordt gestreefd naar de meest kosteneffectieve oplossingen. Tevens wordt waar mogelijk gestreefd naar gezamenlijke uitvoering van beheers- en onderhoudstaken. De stijging van de rioolrechten wordt daarmee zo laag mogelijk gehouden.

9.4 Verkeer en vervoer

Het verkeers- en vervoersbeleid is gericht op drie belangrijke speerpunten: bereikbaarheid, verkeersveiligheid en het bevorderen van duurzame vormen van mobiliteit.

Woonwijken moeten nog verkeersveiliger worden. De gemeente neemt daartoe maatregelen.

Het CDA vindt een goede bereikbaarheid van dorpen, buurten en wijken per fiets belangrijk. De onderlinge verbinding van fietsroutes en recreatieve fietsroutes in het buitengebied verdienen aandacht.

De gemeente bevordert de duurzaamheid van mobiliteit door samen met partners een visie te ontwikkelen op en afspraken te maken over 'schoon rijden' (gebruik van vervoermiddelen op elektriciteit, aardgas en biobrandstoffen). De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld voor haar eigen wagenpark.

Aantekeningen